

5%D0%B4%202018.pdf

6. Що робити у разі хімічної атаки або аварії на хімпідприємстві, Рівненська обласна державна адміністрація. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.rv.gov.ua/shcho-robity-u-razi-himichnoyi-ataki-abo-avariyi-na-himpidpriyemstvi> (дата звернення: 19.02.2024)

Лілія ПОЛУНІНА,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правового
забезпечення діяльності НГУ
Київського інституту
Національної гвардії України
Данило ВОЛОШИН,
здобувач вищої освіти
Факультету службово-бойової
діяльності Київського інституту
Національної гвардії України

ЩОДО ПОНЯТТЯ ЗАБОРОНЕНИХ ЗАСОБІВ І МЕТОДІВ ВЕДЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ

Війна історично завжди супроводжувала розвиток людства, але згодом світове співтовариство зрозуміло руйнівну силу воєнних конфліктів та спрямувало свої зусилля на обмеження жорстокості і руйнувань, пов'язаних із воєнними конфліктами.

Під час, вже існуючого воєнного конфлікту, ворогуючі сторони повинні не тільки визначити ціль своєї боротьби, але також забезпечити захист найбільш беззахисних членів суспільства – цивільних осіб, поранених та військовополонених. У цьому контексті міжнародні нормативно-правові документи стають важливими інструментами, що регулюють ведення війни і забороняють використання певних методів та засобів, які призводять до надмірної жорстокості та страждань вказаних осіб.

Тому, розгляд, дослідження та виконання сторонами збройного конфлікту міжнародно-правових норми, які спрямовані на обмеження та заборону певних методів і засобів ведення воєнних дій є важливим елементом впливу на міжнародну спільноту щодо захист прав людини під час воєнних конфліктів.

На сьогодні існує велика кількість міжнародних документів, що регулюють використання певних засобів та методів війни:

1. Женевські конвенції. Це чотири міжнародні угоди, прийняті у 1949 році, які стосуються захисту поранених та військовополонених, а також цивільних осіб в час війни.

2. Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977 р.). Протоколи

розширюють права та захист, наданий Женевським конвенціями, і забороняють використання певних видів зброї.

3. Статут Міжнародного кримінального суду (1998 р.). Встановлює, що військові лідери та інші особи можуть бути переслідувані та покарані за злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини проти миру. Статут надає основу для переслідування та покарання тих, хто порушує міжнародне право в конфліктах.

4. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення (1993 р.) [2].

5. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення (1997 р.) [1].

6. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію (1980 р.) та протоколи до неї. Ці документи обмежують використання конкретних видів зброї, які можуть призводити до серйозного страждання та несуть загрозу для цивільного населення.

Іноземні дослідники в галузі міжнародного права Дженніфер Трахан, Джульет Макінтайр, Дуглас Гілфойл і Тамсин Філіпа Пейдж заявили, що вторгнення в Україну порушує статут ООН і є злочином агресії відповідно до міжнародного кримінального права, злочини агресії переслідуються відповідно до універсальної юрисдикції.

Військовослужбовці РФ також створюють реальну загрозу для ядерних об'єктів на території України – обстрілюють атомні електростанції, руйнують сховища ядерних відходів тощо. У березні 2022 року Чорнобильська АЕС протягом декількох днів була повністю знеструмлена через дії російських військових. Це створювало загрозу виходу радіоактивних речовин у довкілля через зупинку роботи системи охолодження сховища ядерних відходів. А вже 4 березня 2022 року були обстріляні будівлі та блоки найбільшої в Європі Запорізької АЕС. В результаті обстрілу було пошкоджено перший енергоблок АЕС.

Загарбники на тимчасово захоплених українських територіях катують представників місцевої влади, а у разі їх згоди на співпрацю – підписують документи і залишають працювати. Станом на 25 березня 2022 у заручниках окупантів були мери 14 українських міст.

7. Відповідно за два роки повномасштабного вторгнення загинуло 68 журналістів. 10 з них загинули під час виконання професійних обов'язків, 58 – як учасники бойових дій або внаслідок російських обстрілів чи катувань (з них 45 загинули як учасники бойових дій, 13 – унаслідок російських обстрілів або катувань) [3].

Засвідчені численні випадки руйнувань житлової інфраструктури, вбивств мирних жителів і мародерства з боку військових РФ на захопленій українській території. Так, 3 квітня оприлюднено дані про масові вбивства,

катування та гвалтування цивільного населення у м. Бучі Київської області під час окупації міста російськими військами. Є документальні підтвердження того, що вбивства мирних мешканців здійснювалися за командами військового керівництва. Тіла вбитих у Бучі почали з'являтися на вулицях 11 березня, коли туди зайшли війська рф, їх видно на знімках супутника.

Від 24 лютого 2022 року, коли розпочався широкомасштабний збройний напад рф, до 30 червня 2023 року Управління Верховного комісара ООН з прав людини зафіксувало: 25 170 жертв серед цивільного населення у 1 504 населених пунктах України, зокрема 9 177 загиблих і 15 993 поранених. За даними Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти (ICMP) під час війни в Україні станом на 25 листопада 2022 року зникли безвісти понад 15 тис. людей. У Маріуполі, за оцінками української влади, загинули або зникли безвісти 25 тис. осіб. За даними Офісу Генерального прокурора України станом на 6 липня 2022 року 991 дитина постраждала в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації. При цьому 346 дітей загинуло та 645 поранено [4].

Російські окупанти вбивають мирних жителів, викрадають, катують українських журналістів, політиків і громадських діячів, вони також вивозять, депортують українських громадян, розстрілюють гуманітарні коридори, грабують підприємства, магазини й оселі українців, гвалтують жінок. Зафіксовані сотні випадків згвалтувань, зокрема неповнолітніх дівчат, зовсім маленьких дітей і навіть немовляти. В Україні станом на 22 квітня 2022 року вже зафіксовано 400 звернень щодо згвалтувань з боку російських військових. Серед жертв також є діти, пенсіонери, чоловіки. Зафіксовані випадки вимагання викупу за збереження життя заручників з погрозою їх вбивства у разі відмови.

Крім того, на тимчасово окупованих територіях освітній геноцид проявляється у забороні спілкуватися українською мовою, навчатися за українськими освітніми програмами, вивчати свою історію і читати українські книжки [5].

Управління Верховного комісара ООН з прав людини в своєму звіті від 4 жовтня 2023 року задокументувало шість позасудових страт українських військовополонених і підтвердило автентичність відео вбивства військового після фрази «Слава Україні» та відео обезголовлення військового [6].

Отже, не дивлячись на порушення всіх існуючих міжнародно-правових норм, покарання військових та керівництва рф є досить складним питанням. По-перше, міжнародне право працює тільки при загальній співпраці всіх сторін, а рф перестала бути його стороною, їх територія недоступна для міжнародного контингенту, який би міг заарештувати військових злочинців. По-друге, злочинців настільки багато, що судові процеси в будь яких відповідних установах можуть затягнутися на десятиліття, а ціна тільки судових витрат буде великою, оскільки кожен російський військовослужбовець є військовим злочинцем, який виконує злочинний наказ і вчиняє військові злочини.

Сучасна міжнародна судова система не здатна до здійснення швидкого правосуддя та постановлення справедливого вироку. Наша держава легко змириться із вироками винесеними хоча б офіцерському складу зс рф, якщо такі взагалі будуть, з огляду на сучасні тенденції до замороження конфлікту. Але чи буде задоволений український народ? Чи будуть задоволені родичі загиблих, власники зруйнованих домівок, батьки дітей, що виростили в страху та під звук тривоги? Звісно ні, оскільки міжнародне гуманітарне право не розраховане на справедливий суд, лише на політичну коректність.

1. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення: *Міжнародний документ від 18.09.1997*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_379#Text.

2. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення: *Міжнародний документ від 13.01.1993*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text.

3. Скільки журналістів Росія вбила в Україні за час війни: названо цифри. URL: <https://glavcom.ua/country/incidents/stalo-vidomo-skilki-zhurnalistiv-zahinuli-vid-pochatku-vijni-v-ukrajini-966102.html>.

2. ООН підтвердила загибель 9701 цивільного в Україні від початку повномасштабної війни. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3766528-oon-pidtvrdila-zagibel-9701-civilnogo-v-ukraini-vid-pocatku-povnomasstabnoi-vijni.html>.

3. Освітній геноцид – складова російського геноциду українського народу. URL: <https://eo.gov.ua/osvitniy-henotsyd-skladova-rosiyskoho-henotsydu-ukrainskoho-narodu/2022/05/26/>.

4. Україна і світ – проти російської агресії. Санкції в дії. URL: <https://szru.gov.ua/news-media/publications/061023-ukraina-i-svit--proty-rosiiskoi-ahresii-sanktsii-v-dii>.

Ілля ПОЛЬЩА,
здобувач ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Катерина КОРОЛЬ,
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки.
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ОСНОВИ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЇЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Українська культура завжди залишається надзвичайно актуальною як в мирний час, так в умовах воєнної агресії, оскільки вона відображає духовну сутність нації, її історію, традиції та цінності. В таких складних умовах